

κυκλαδικά θέματα

ΧΡΟΝΟΣ Δ'
ΤΕΥΧΟΣ 23

Γράμματα • Ιστορία • Λαογραφία • Πολιτική • Επίκαιρα

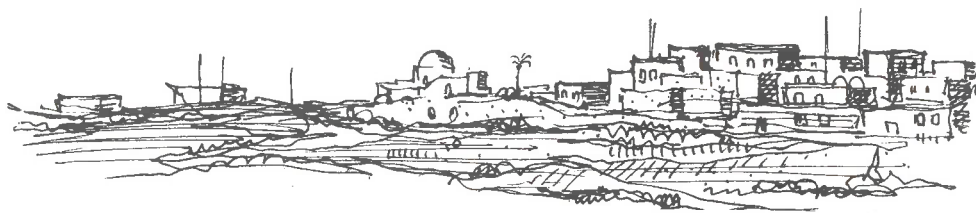

Τάκη Σιδέρη: Σύνθεση
(Σχετικό σημείωμα του ζωγράφου στη σελ. 296)

Σελίδες 64 •

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

• Δραχμές 200

Σίμος Μιλτ. Συμεωνίδης
Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΤΕ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ
ΚΕΑΣ, ΚΥΘΟΝΟΥ ΚΑΙ ΣΙΦΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1711
Από την εκθεση του Smaragdo Ruggieri, Decano Ναξίας

(Συνέχεια από το τεύχος 21, σελ. 150)

Γ' Σίφνου

Από τα Θερμιά επέρασα στη Σίφνο η οποία απέχει οκτώ λεύγες από εκείνην των Θερμίων· το νησί αυτό έχει περίγυρο 36 μιλίων, υγιεινή ατμόσφαιρα, γόνιμο έδαφος και είναι πλούσιο σε κρασιά, λάδι και κάπαρι (προϊόντα) με τα οποία εφοδιάζει τα γειτονικά νησιά. Έχει πόλη, περιτριγυρισμένη με τείχος μισοερειπωμένο, όπου υπάρχει κάστρο με το παλάτι και το οικόσημο της οικογένειας των Γοζαδίνων που κυβερνούσαν το νησί. Υπάρχουν τέσσερα κύρια χωριά πυκνοκατοικημένα από ανθρώπους πολύ εργατικούς στην καλλιέργεια της γης και στη ναυτιλία η οποία διαθέτει εξαιρετους ναυτικούς. Μεγάλη είναι η παραγωγή του νησιού σε βαμβακερά υφάσματα που κατασκευάζονται σε μεγάλες ποικιλίες και εξάγονται στην Τουρκία και τον Μωριά. Έχει υγιεινή ατμόσφαιρα· η πόλη ευρίσκεται σε ωραία και υπερυψωμένη θέση, καθώς άλλωστε και τα χωριά· διατηρούν τα σπίτια τους με μεγάλη καθαριότητα, όπως και τους εαυτούς τους, αν και φτωχικά. Είναι οι πιο φημισμένοι από όλους τους άλλους νησιώτες στην άριστη διατήρηση

των εκκλησιών τους, ώστε να είναι το υπόδειγμα σε όλο το Αρχιπέλαγος· ανέρχονται σε επτά περίπου χιλιάδες ψυχές σύμφωνα με την πληροφορία που μου έδωσε αυτός που διατηρεί το φορολογικό κατάστιχο και πληρώνει τον Τούρκο.

Στο νησί αυτό δεν διαμένουν Τούρκοι και οι κάτοικοι είναι ευχαριστημένοι να εξαγοράζουν την ελευθερία τους πληρώνοντας κάθε χρόνο τον καπουδάν πασά, παρά οποιονδήποτε άλλον που θα ασκούσε τη διοίκηση. Υπάρχει ορθόδοξος επίσκοπος υπό την εποπτεία του οποίου ευρίσκονται άλλα επτά νησιά, η Μύκονος, η Σέριφος, η Φολέγανδρος, η Σίκινος, η Ίος, η Αμοργός και η Αστυπάλαια...

Υπάρχουν και δύο μοναστήρια Ελληνίδων μοναζουσών χωρίς μοναχικό περιορισμό, οι οποίες λειτουργούνται καθημερινά στην εκκλησία ψάλλοντας τις ιερές ακολουθίες· το ένα ονομάζεται του Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου, το άλλο του Αγίου Ιωάννου του Ευαγγελιστή. Στο πρώτο διαβιούν με ελευθεριότητα και είναι κακής φήμης, στο δεύτερο με μεγαλύτερη ευταξία και ενάρετα λόγω της καλής διοίκη-

σής του από έναν Έλληνα μοναχό από την Κρήτη, το δίχως άλλο καθολικό, προσωπικότητα με μόρφωση και προχωρημένον στην ηλικία, ο οποίος απεβίωσε πριν λίγα χρόνια⁽¹⁾.

Οι Έλληνες της πόλεως και ιδιαίτερα οι γυναίκες τρέφουν μεγάλη ευλάβεια στην εκκλησία μας του Αγίου Αντωνίου αββά και καθημερινώς μέχρι αργά το βράδυ πηγαίνουν σ' αυτήν την εκκλησία και προσεύχονται και πολλές φορές φέρνουν και λάδι για τα καντήλια· είναι σίγουρα άνθρωποι ευγενικής φύσεως και δεν μάχονται τους λατίνους λόγω των μεγάλων επαφών που έχουν με τη βενετική αρμάδα.

Άρχισα την επιθεώρηση της ενοριακής εκκλησίας στις 7 Ιουλίου· ευρίσκεται στην πόλη ή στο Μέσα Κάστρο, όπως το αποκαλούν, και είναι σε μικρή απόσταση από το παλάτι των αρχόντων Γοζαδίνων· έχει μήκος 13 βήματα και πλάτος 6 1/2 με ένα μόνο κλίτος με δύο θόλους, κατά τον αρχαίο (οικοδομικό) τρόπο, χωρίς φωτισμό γιατί δεν έχει παρά εκείνον της εισόδου και ενός μικρού παραθύρου· υπάρχουν δύο Άγιες Τράπεζες, η μια του Αγίου Αντωνίου αββά και η άλλη, προς το μέρος του άμβωνος, του Αγίου Αντωνίου της Πάδοβας· προς το μέρος ανάγνωσης του Αποστόλου ευρίσκεται ο αρχιερατικός θρόνος γιατί στο παρελθόν υπήρχε επισκοπή⁽²⁾. Οι Άγιες Τράπεζες διατηρούνται σε καλή κατάσταση όπως και το αρτοφόριο, αλλά δεν διατηρείται Άγιο Μύρος με δικαιολογία του βικαρίου ότι στερείται

ελαιού για την ακοίμητη κανδήλα, εγώ όμως διεπίστωσα ότι, εκτός από την προσφορά ελαιού από τις γυναίκες, όπως προανέφερα, η εκκλησία διαθέτει αρκετά ελαιόδενδρα, τα οποία μπορούν να προσφέρουν ικανή ποσότητα ελαιού για χρήση του βικαρίου και διατήρηση της ακοίμητης κανδήλας.

Το πρεσβυτεριο έχει μία οικία συνεχόμενη με την εκκλησία, που δεν διαθέτουν οι ενορίες της Κέας και των Θερμίων, αλλά κακοδιατηρημένη από τον σημερινό βικάριο· πρόσφατα εκποιήθηκε μία μικρή κάμαρα, που ήταν πλησίον της, πολύ αναγκαία για κατοικία του εφημέριου και δεν έχει παρά μόνο ένα δωμάτιο, όπου κοιμάται, μαγειρεύει και φιλοξενεί κανέναν ξένο κληρικό· ισχυρίσθηκε ότι δεν είχε τον τρόπο να διαθέσει είκοσι ρεάλια για να την κρατήσει και να επισκευάσει την άλλη...

Από αυτήν επήγα για επιθεώρηση της εκκλησίας μας του Ευαγγελισμού, που ευρίσκεται στην περιοχή Κήπος, μήκους 12 βημάτων και πλάτους 8, περιτριγυρισμένη από αγρούς που ανήκουν στην εκκλησία. Ο σημερινός βικάριος την ανακατασκεύασε και την έκανε με τέσσερις θόλους και τρούλλο στη μέση, πολύ φωτεινή και πολύ πιο ωραία από την ενοριακή, αλλά γυμνή σε εξοπλισμό, ακόμη και η Αγία Τράπεζα είναι ακάλυπτη και δεν βλέπεις τίποτα άλλο παρά την εικόνα της Παναγίας. Υπάρχει ακόμη ένα μικρό εξωκκλήσι του Αγίου Μιχαήλ στο χωριό του Αρτεμώνα, απογυμνωμένο ό-

1. Πρόκειται για τον Κρητικό πρόσφυγα ιερομόναχο Παρθένιο Χαιρέτη για τον οποίο και για τα γυναικεία μοναστήρια του νησιού, βλ. Σ. Μ. Συμεωνίδη, *Μοναστήρια της Σίφνου*, Αθήνα 1984, σελ. 18, 19, 40.

2. Για τη Λατινική Επισκοπή Σίφνου, Κέας και Θερμίων και τους γνωστούς επισκόπους της από το έτος 1454, βλ. περισσότερα στον Giorgio Fedalto, *La Chiesa Latina in Oriente*, vol. II, Verona 1976, p. 84.

πως και η άλλη· τέλος διακρίνονται, κοντά στο λιμάνι, τα θεμέλια μιας άλλης μικρής εκκλησίας που είτε από την αδιαφορία των προηγούμενων (βικαρίων) είτε από τη φτώχεια, έχει καταπέσει σε ερείπια.

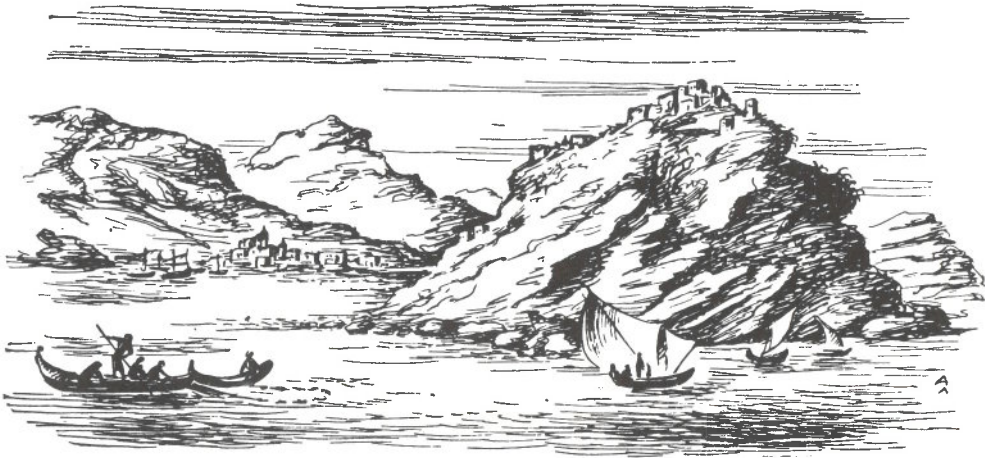
Ο βικάριος είναι από τη Σύρα, 53 ετών· ο σεβασμ. Ρόζας, όταν διοικούσε τη Σύρα τον χειροτόνησε και είναι ο πρώτος ιερέας που χειροτονήθηκε για να υπηρετήσει αυτήν την εκκλησία, από το έτος 1698, κατόπιν επιλογής, ως βικάριος, από τον Αντώνιο Καμίλλη, τελευταίον επίσκοπο Μήλου· η θέση του οριστικοποιήθηκε στη συνέχεια από τον σεβασμ. Αντώνιο Γιουστινιάνι, αρχιεπίσκοπο Ναξίας όταν διατελούσε αποστολικός επισκέπτης, το 1700 Ιουλίου 28 και κατόπιν του απεστάλη αποστολικός διορισμός με δίπλωμα από τον Ποντίφηκα το έτος 1702 Ιουλίου 8. Είναι άνθρωπος με χρηστότητα και τον αγαπούν οι ενορίτες του ακόμη και αυτοί οι Έλληνες, διεπίστωσα όμως ότι δεν φροντίζει ιδιαίτερα την ακίνητη περιουσία και δεν κάνει σχολείο. Μου εκ-

μυστηρεύθηκε δύο παρατυπίες, η πρώτη ότι δεν εργάζεται ιεραποστολικά ενώ στο διοριστήριο δίπλωμά του αναγράφεται *te in predicta Ecclesia Sifnensi Vicarium Apostolicum cum solitis facultatibus, autte Apostolica tenore pntium ad nostrum, et sedis Aplica beneplacitum constituimus et deputamus ac declaramus*, η δεύτερη ότι, επειδή δεν υπάρχουν λατινοί κληρικοί εξομολογείται στους Έλληνες.

Κατωτέρω σημειώνονται τα ιερά σκεύη, κατάλογος της ακινήτου περιουσίας και εντολές που εκδόθηκαν από εμένα.

Εξοπλισμός της εκκλησίας

- 1) Μία σφαίρα, με τον ήλιο ασημένιο και τη βάση της ορειχάλκινη.
- 2) Δύο άγια ποτήρια, με τις κούπες ασημένιες, τις βάσεις ορειχάλκινες και δισκάρια ασημένια.
- 3) Ένα λειτουργικό, ένα φελόνι με περιζώνιο, έξι καλύματα της αγίας τράπεζας.
- 4) Τρία ωμοφόρια, δύο από βελούδο και ένα δαμασκηνό.

Το Κάστρο της Σίφνου. Από παλιά χαλκογραφία.

5) Έξι φελόνια διαφόρων χρωμάτων.

6) Ένα ιερατικό παλαιό, που εδώρησε ο σεβασμ. Καμίλλης στην ενορία αυτή και που ευρίσκεται στη Μήλο, ένα ωραίο και καινούργιο από δαμάσκο τα οποία ο σημερινός βικάριος ζητά να του επιστραφούν. Ένα αρτοφόριο, μία πυξίδα με κύπελλο και σκέπασμα ασημένια και βάση ορειχάλκινη, δύο τίμιοι λίθοι και έξη ξύλινα καντηλέρια.

Πίνακας των κτημάτων

1) Το χωράφι στην τοποθεσία Πλατύς Γιαλός,

2) Το χωράφι στο Πλακωτό,

3) Το χωράφι στη Σεράλια κοντά στο λιμάνι,

4) Τα χωράφια στον Κήπο, δύο τεμάχια,

5) Το αμπέλι του Μιχαλάκη Καϊρη στον Κήπο· το αμπέλι αυτό είναι από ανταλλαγή ενός κτήματος που είχε στην Άνδρο η εκκλησία Σίφνου,

6) Το χωράφι στη Φυτειά,

7) Τα δύο χωράφια στις Λίμνες, που προέρχονται επίσης από την ανταλλαγή της εκτάσεως στην Άνδρο,

8) Το χωράφι στου Αφεντικού, όπου ευρίσκεται ένα εξωκκλήσι του Αγίου Νικήτα που επειδή είναι μακριά δεν το είδα, όμως το δίχως άλλο γυμνή όπως και οι άλλες,

9) Το αμπέλι του Κουλαμπελά,

10) Τα χωράφια στο Κλημάτι, στον Άγιο Κωνσταντίνο.

Τα ακίνητα που ευρίσκονται στην Κίμωλο και ανήκουν στην εκκλησία της Σίφνου

1) Το χωράφι στις Αλυκές,

2) Το χωράφι στις Λεύκες,

3) Το χωράφι στου Μάτσα,

4) Το χωράφι στους Δέκα,

5) Το χωράφι στα Πράσα,

6) Το χωράφι στα Θέρμα στους Καψάλους,

Συγκεντρώνει τριάντα ρεάλια το χρόνο, πότε λιγότερα πότε περισσότερα, πληρώνει φόρους δεκαεπτά ρεάλια και παραπονείται ότι δεν μπορεί να ζησει.

Οι εντολές που εδόθησαν σ' αυτή την Εκκλησία

1) Εν ονόματι της ιεράς υπακοής, παραγγέλλουμε στο σημερινό βικάριο και σε κάθε διάδοχό του να μην απουσιάζει από τα καθήκοντά του παρά μόνο σε εξαιρετική ανάγκη και να επιστρέφει αμέσως σ' αυτά γιατί οι ψυχές που του έχουν εμπιστευθεί δεν πρέπει να στερούνται της πνευματικής βοήθειας του ποιμένα τους, ούτε να μειώνεται η ευσέβειά τους γιατί είναι δυνατόν να αποβεί αιτία απομάκρυνσής τους από το δόγμα αφού μάλιστα ζουν μεταξύ Ελλήνων και βλέπουν πολλά παραδείγματα.

2) Να παραμένει ανυποχώρητος στην υποχρέωση που έχουν όλοι να εξομολογούνται και να μεταλαμβάνουν το Πάσχα, σύμφωνα με το παγκόσμιο έθιμο της Αγίας Εκκλησίας· όταν συντρέχει τέτοια περίπτωση να επαναφέρει στην τάξη (τον παραβάτη) με κάθε πατρική νοθεσία και σε περαιτέρω ανυπακοή να εφαρμόζει τα καθιερωμένα επιτίμια.

3) Να κάνει σχολείο και πάνω απ' όλα ιερά κατήχηση για την καλή διαπαιδαγώγηση των παιδιών, τα οποία από μικρά πρέπει να διαπλάθωνται σύμφωνα με τις παραγγελίες της Αγίας Πιστεώς μας και να ζουν ως καλοί Χριστιανοί.

4) Να κάνει τα αδύνατα δυνατά να κατασκευάσει βαπτιστήριο και να έχει διαρκώς κατά νουν την ανάγκη ανα-

πλήρωσης του Αγίου Μύρου κάθε χρόνο από τις γειτονικές επισκοπές.

5) Να φροντίζει για τη φήμη του κάνοντας εποικοδομητικές συζητήσεις με τους ενορίτες του, ώστε να τον αγαπούν περισσότερο με το καλό του παράδειγμα παρά με τα λόγια· να αποφεύγει όπως την πανώλη κάθε αφορμή για σκάνδαλο που ήθελε αποβεί καταστροφικό για τις ψυχές που του ανέθεσαν να φροντίζει.

6) Να μεριμνά ιδιαίτερα για την αύξηση των οικοδομών και των κτημάτων της Εκκλησίας μη αρκούμενος μόνο στην απλή συντήρησή τους.

7) Μετά τη διαπίστωση ότι μερικοί από τους δικούς μας λατίνουν δεν έχουν παρά μόνο το όνομα με το να εμ-

φανίζονται πότε-πότε στην εκκλησία, σε καμμιάν εορτή, και δεν τηρούν τους κανόνες της Αγίας Εκκλησίας, εφαρμόζοντας ο σύζυγος τις νηστείες της Ελληνίδας γυναίκας του και όχι η γυναίκα (τις νηστείες) του συζύγου, όπως εντέλλεται το συμφέρον, επιφορτίζουμε τον εφημέριο να παρακολουθεί ιδιαίτερα τα συμβαίνοντα σε κάθε έναν και να τον υποχρεώνει να κάνει το καθήκον του.

8) Επιθυμούμε, τέλος, να μελετά συχνά αυτές τις οδηγίες για το καλό του και των ενοριτών του.

Εδόθησαν και ανεγνώσθησαν στη Σύνοδο στις 7 Ιουλίου 1711.

(Γ.Σ.) Smaragdo Ruggghieri,
decano βεβαιώ.